УДК 811.111:81'25:81'373.612:81'373.21
Хавкіна О.М.[1], Ляшова К.Г.[2]
[1] доц. НУ «Запорізька політехніка»
[2] студ. гр. ГФ-414 НУ «Запорізька політехніка»

# ПОЛІСЕМІЯ ТА ОМОНІМІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ ЯК ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ПРОБЛЕМА

*О.М. Хавкіна, К.Г. Ляшова*

Однією з ключових проблем перекладу є багатозначність слів. Одне й те саме слово, залежно від контексту, може набувати різних значень, що ускладнює вибір адексатного перекладацького відповідника та часто призводить до семантичних неточностей. У зв'язку з цим особливої ваги набуває врахування контексту та використання лксикографічних джерел. Це явище визначають як *полісемію* – наявність у мовної одиниці (слова, фраземи чи навіть граматичної форми) кількох пов'язаних значень [3].

Так, дієслово ***run*** зазвичай перекладається як «бігати», проте воно може реалізовувати й інші значення. Так, у реченні *Steve Jobs ran the company Apple for more than 10 years* воно означає «керувати». В іншому контексті – *She runs a Mercedes* воно перекладається «володіє і утримує» [1]. Фраза *She has a Mercedes* просто констатує факт власності, вживання ж ***run*** підкреслює, що автомобіль активно експлуатується. Завдання перекладача полягає у відтворенні цього семантичного нюансу.

Полісемія особливо ускладнює переклад юридичних і технічних текстів, де одне й те саме слово може функціонувати як термін у певній галузі та виступати звичайним словом в іншому контексті. Так, ***sentence*** – «речення», проте в юридичному дискурсі воно має значення «вирок» (*He was given a non-custodial sentence – Йому було винесено вирок, не пов'язаний із позбавленням волі*).

Полісемія може бути як лексичною, так і граматичною. Прикладом граматичної полісеміє може слугувати артикль ***the***, який виконує як уточнювальну (***The*** *tiger was old*), так і узагальнювальну (***The*** *tiger is a cat-like animal*) функції. Лексична ж полісемія виявляється у здатності слова позначати різні предмети та явища дійсності залежно від контексту [2].

Близьким до полісемії є явище **омонімії** (від грец. *homos* –«однаковий» і *onyma* – «ім'я») – наявність слів, що збігаються за звучанням або написанням, але мають абсолютно різні, не пов'язані між собою значення [3]. Полісемія та омонімія – як основні типи мовної неоднозначності – різняться за низкою параметрів, зокрема статусом семем (різні слова чи різні значення одного слова), набором сем, характером семантичних зв'язків, дистрибуцією тощо. Водночас їх об'єднує спільна ознака – формальна тотжніст за наявності змістової розбіжності [1].

Показовим прикладом омонімії є слово *match*, яке функціонує як іменник, і як дієслово, реалізуючи різні значення. Як іменник воно може означати «сірник», «матч / гра», «пара», «шлюб», тоді як дієслово *match* перекладається як «підходити», «відповідати», «бути до пари», «протистояти» [4]. Наприклад, у реченні *He lit a match* слово перекладається як «сірник», тоді як у *The football match was exciting* – «матч / гра». У вислові *These colors match well* дієслово передає значення «гармонійно поєднуються», а в реченні *She finally met her match* йдеться про «пару, партнера, коханця».

Історичні фонетичні процеси, що мали місце в різні періоди розвитку англійської мови, сприяли формуванню значної кількості омонімів. Варто зауважити, що саме «завершеність» чи «незавершеність» процесу розпаду полісемії на омоніми належить до найбільш нерозв'язаних і спірних питань у галузі розмежування полісемії й омонімії. Розмитість меж між ними пов'язана зі складними відношеннями між лексемами багатозначного слова та механізмами ґенерування (формування) похідних значень, наприклад: розширенням чи звуженням, специфікацією первісного значення, радіальною чи ланцюговою моделлю співвідношення значень, метафоричними чи метонімічними переносами, типами регулярної багатозначності (різного ступеня регулярності і продуктивності) [4].

Отже, полісемія та омонімія створюють семантичну неоднозначність і і ускладнюють процес перекладу. Їх адкватне відтворення потребує враховування контексту, жанрових особливостей тексту та високого рівня мовної компетенції перекладача.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кантемір С. О. Полісемія vs. омонімія: труднощі розмежування. *Наукові записки.* Серія «Філологічна». Острог : Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія». 2012. Вип. 24. С. 104–107.

2. Павлюк А. Б., Угонь Л. М. Полісемія як мовна категорія в сучасній лінгвістиці. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки.* Серія «Філологічні науки. Мовознавство». Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. № 6. Ч. 1. С. 192–195.

3. Словник.ua : портал української мови. URL: https://slovnyk.ua/ (дата звернення: 02.04.2026).

4. Cambridge Dictionary. URL: https://dictionary.cambridge.org/uk/ (date of access: 02.04.2026).